

EDITORIAL

Palandawon an adyenda han katawhan ha eleksyon 2022

Usa nga dako nga karnabal an eleksyon han reaksyunaryo nga gubyrno. Gindudumara ini han imperyalismo nga US ngan mga kakunsabo hini nga naghahadi nga klase, agud pahilawigon an ira paniniyupi ngan pananalumpigos ha katawhan. Ginpapagawas hini nga mayda demokrasya ha ilarum han presente nga sistema ngan gin-uundong han niyutiyo nga rehimen an interes han masa. Ginhuugay han mga kandidato an publiko gamit an kwarta, mga buwa nga saad ngan matam-is nga mga pulong. Kundi ano man kaaringasa an ira pampulitika nga drama, diri hini hul-os nga malulumos an guliat han katawhan nga ludlod ha krisis ngan kakurian para ha tinuod nga pagbabag-o.

Naaningal an panawagan han mga trabahador para ha makaburuhi nga suhol, pagtapos ha kontraktwalisasyon ngan mga kontra-trabahador nga palisiya, ngan pag-undong ha mga unyon. Ha kabaryuhan, gin-iinsister pa gihap han mga parag-uma an tinuod nga reporma ha tuna, libre nga irigasyon, higamit ha produksyon, ngan ayuda para ha mga nadeostro nira nga mga tanum. Gin-iinsister han kabatan-unan-estudyante an talwas nga pagbalik han aragtubang nga klase, ngan han mga magturutdo an dugang nga suhol ngan kumpensasyon. Nananawagan an mga drayber han pag-iban ha presyo han mga produkto nga petrolyo, ngan an mga konsyumer ha presyo han mga batakan nga paplilon.

Nananawagan an katawhan para ha panmedikal nga solusyon ha pandemya, libre ngan talwas nga pagbakuna, ngan pagpaundang ha mga militarista nga lockdown. Nananawagan hira nga paundangon an pasismo, panmatay, kamadarahug, militarisasyon ngan pan-gigipit ha ngaran han "gerra kontra druga," "kontra-terorismo," o "kontra-insurhensiya." Ginkukundenar nira an pagpakaniyutiyo ni Duterte ha US ngan China ngan pandambong ha natural nga karikuhan han nasud, ngan ginpapana-wagan an tinuod nga independyente nga pan-gawas nga palisiya.

Ha usa nga tinuod nga demokrati-ko nga eleksyon, ini an mga isyu han katawhan nga amo an ginpapalandaw. Kundi tungod kay an eleksyon han reaksyunaryo nga gubyrno nagseserbe ha naghahadi nga klase, diri angay maglaum an katawhan nga magdada-ra hin pundamental nga pagbabag-o an eleksyon ha Mayo.

Sugadman, ha butnga han aringasa han eleksyon, importante pa gihapon nga ig-insister an tinuod nga adyenda han katawhan. Ha proseso, nabubuksas an pagin buwa ngan dunot han reaksyunaryo nga eleksyon, sugad liwat an katukmaan han demokratiko nga rebolusyon han katawhan ngan han armado nga pakig-away para ha hul-os nga pankatilingban nga pagbabag-o.

Dugang pa, bisan ha limitado nga bali-tang, mayda pa gihap mga kongkreto nga mapupulsan an katawhan tikang ha elektoral nga pakigbisog. Kada lugar ngan komunidad mayda mga partikular nga mga demanda nga angay nira bug-uson ngan ig-insister.

Magagamit liwat an adyenda han katawhan agud ibuksas an mga kandidato nga todo nga reaksyunaryo, kontra-katawhan ngan maka-Duterte, agud diri na pahilawigon an pagpakuri nira ha katawhan. Magagamit liwat ini agud ayaton an mga nagdedeklara nga oposisyon nga butaray nga tumindog ngan atuhan an terorismo, korapsyon, kriminal nga kapasibayan ngan kauhaw ha poder han rehimen Duterte. Ha sugad, mabubug-os an pinakahiluag nga pagkaurusa han mga pwersa nga kontra-Duterte nga maato agud pabagsakon hiya.

Ha pagpalandaw han adyenda han katawhan, magseserbe an elektoral nga pakigbisog ha pagpahitaas han militansya ngan diwa nga mapan-ato han masa. Diri nira angay pasagdan nga maungbawan ini han mga hamabaw nga tipa-tipa nga nakakaruba la ha ira pagkaurusa. ■

Mahibaro tikang ha kinabuhi ni Ka Abdias "Omar" Guadiana

Ginpasidunggan han Partido Komunista ng Pilipinas-Komiteng Tagapagpaganap Komite Sentral (PKP-KTKS) hi Kasamang Abdias "Omar/Badul" Guadiana nga namatay tungod ha impeksyon han Covid-19 ngan nagkumplikar ha iya unob nga sakit nga *interstitial pulmonary fibrosis* hadton Hulyo 29, 2021. "Mahibaro ha iya bug-os nga kinabuhi han katangkuran ngan kamadig-on ha rebolusyon, proletaryado ngan katawhan," pahayag han PKP-KTKS.

Nagserbe hi Kasamang Omar nga harigi han rebolusyunaryo nga kagiusan ha Eastern Visayas komo sekretaryo han Komite han Rehiyon han Partido hin 29 katuig tikang han urhi nga parte han 1985. Hadton 1990 naeliher hiya ha Komite Sentral han Partido ngan hadton 1992, ha Komite Sentral ngan Kawanihang Pampulitika.

Igin-anak hi Ka Omar han kagiusan masa ha Samar han panahon han diktadura nga US-Marcos. Usa hiya nga lider-aktibista ha University of Eastern Philippines (UEP) ha Catarman, Northern Samar ngan nakadtona ha ikatulo katuig han kurso nga *veterinary medicine* han presuhon hin

duha kabeses (1973 ngan 1985). Ka-human makagawas, dayon hiya nga pumapel ha nagbabalod nga armado nga pakigbisog ngan kagiusan masa ha Samar ngan Leyte hadton dekada 1980.

Komo sekretaryo han Partido ha rehiyon, hiya an prinsipal nga nagsurat han mga importante nga dokumento han pagsuma ha rehiyon sugad han Kurso Para ha mga Aktibista o KPA. Kilalado ha pankultura nga buruhaton, ginlapatan niya hin rebolusyunaryo nga letra an mga dinhianon ngan popular nga kanta sugad han "An Kamote" nga nagin "An BHB" ngan an marayhak nga tono han kanta ha pag-ani nga nagin "Taktikal nga

Opensiba."

"Ehemplo hi Ka Omar han simple nga kinabuhi ngan maduruto nga pakigbisog, pagpaubos, pagsuson-ha-kalugaringon, pakikig-usa ha masa ngan kasama," sigon ha PKP-KTKS.

Nagpapabilin an maranggat nga susbaranan ni Ka Omar nga magseserbe nga inspirasyon ha mga kadre han Partido ngan ha rebolusyunaryo nga kagiusan ha rehiyon ngan ha bug-os nga nasud. ■

Kabukiran ha Eastern Samar, ginbomba han AFP

Ha ikatulo nga higayon tikang 2021, utro na liwat nga ginbombahan han Armed Forces of the Philippines (AFP) an kabukiran ha usa nga bungto han Eastern Samar hadin Enero. Usa naman nga mag-asawa an ginsikmit ngan gintortyur han pasista nga militar ha Northern Samar.

Sigon ha report han Bagong Hukbong Bayan-Eastern Samar (Sergio Lobina Command), ginhulugan han mga *attack helicopter* han AFP han mga bomba an mga kabukiran ha gawas han mga barangay han Carayacay ngan Tugas ha bungto han Maslog hadin Enero 10. Kahuman hini, tulo kaadlaw pa nga dirudiretso an pagpalupad han helikopter ha nasering nga erya. Waray man nahireport nga armado nga agway giutan han BHB ngan AFP hini nga naglabay.

Padayon nga gin-iimbestigaran han BHB-SLC an kagrabihon han destroso nga gindurot hini nga tero-

rista nga panmomba. Hini nga lugar makikit-an an mga salog nga naserbe komo surok han panginabuhi han masa nga parag-uma. Ginkundenar han BHB-SLC an paturapak nga panmomba han AFP nga nagbubutang ha kinabuhi han mga sibilyan ha peligro ngan nagdudurot hin kahadlok ha ira.

An bungto han Maslog ginhahadian han militarista ngan maka-Duterte nga meyor nga hi Rac Santiago, ngan bise-meyor nga hi Bok Santiago. Lanong an duha komo mga pasista nga berdugo nga responsable ha panmatay ngan panarhug ha masa nga parag-uma.

Ha Northern Samar, ginsikmit han mga elemento han 20th Infantry Battalion an mag-asawa nga residente han Barangay San Isidro, Las Navas. Ha inisyal nga report han BHB-Rodante Urtal Command hadin Enero 10, ginlugos han mga pasista nga sundalo an babayi samtang gintortyur naman an iya asawa nga lalaki. Tungod ha pagpakuri ha iya, nag-uro ngan nagsuka hin dugo an lalaki. Haros waray na sul-ot nga panapton an babayi han maka-ekapo hiya ngan makit-an han iba nga residente.

Ginpagrabe han 20th IB ngan han Philippine National Police-Special Action Force an militarisasyon ha San Isidro, Sag-od ngan iba pa nga kasapit nga mga baryo. Inabot ha 600 nga pasista nga tropa an gintambak ha San Isidro agud tarhugon, gipiton ngan hadlukon an mga parag-uma ha lugar. ■

Kritika ha Devolution Transition Plan

Sistematiko nga ginbubul-iwan han nasyunal nga gubyrno han rehimen Duterte an responsabilidad hini ha katawhan. Ha tahub han “darudako nga gahum” para ha lokal nga gubyrno, ginpapalano hini nga kunuhay makaglugaring an mga prubinsya, munisipyo, ngan barangay pag-abot han katapusan nga kwarter han 2024.

Kasumpay han Local Government Code of 1991, igin-gawas ni Duterte hadin 2021 an Executive Order No. 138 nga nagmamando ha ngatanan nga balitang han lokal nga gubyrno nga maghimo hin Devolution Transition Plan o DTP. Amo ini an tulo-katuig nga plano ha transisyon ngadto ha hul-os nga debolusyon (tikang 2022 tubtub 2024), diin aangkunon nira an mga responsabilidad ha pagpatuman hin mga serbisyo ha kada tagsa nira nga lupgop.

Ha partikular, igintutuin tubtub ha balitang han barangay an mga serbisyo ha agrikultura ngan pangaliskay, lokal nga imprastruktura, pankalibungan, pankalibsubugan, ngan pankaupayan nga mga serbisyo. Samtang, iginpapasa gihap ha municipal ngan prubinsyal nga gubyrno an mga serbisyo sugad han pagdumara han natural nga rekurso, impormasyon ha pagbubuhis ngan koleksyon, pangempleyo, transportasyon, ngan iba pa.

Pagbul-iw han responsabilidad

Gintatagan hin darudako nga responsabilidad an lokal nga gubyrno kundi sistematiko naman hira nga gin-gigipit ngan ginhihikawan hin pondo agud mapatuman ini. Ha usa nga pamiting han Department of Interior and Local Government (DILG) ha mga upisyal han barangay, iginpasaro han ahensya nga mas himubo an alokasyon ha mga lokal nga gubyrno ha sunod nga mga tuig tungod kunuhay ha epekto han Covid-19 nga pandemya.

Ha ungod, pasangil la ini agud ig-abandono ngan mapugos maglugaring an mga lokal nga gubyrno. Iginmamando han EO 138 nga maming hira hin surok hin pondo agud mapun-an an natikaluros nga suportat tikang ha nasyunal nga gubyrno. Igduduso hini an mga lokalidad nga magpasulod hin mga negosyo, makignegosyuhay ha pribado nga sektor, abrihan an ira mga pampubliko nga propyedad ha pamumuhunan labina kay mayda gahum an lokal nga gubyrno ha pagdumara han ira pankalibungan nga rekurso ilarum hini nga kamanduan.

Katawhan an magpapas-an han kakurian. Ha pagsugbong han lokal nga gubyrno ha mga serbisyo sosyal, maghahatag-katadungan ini ha padayon nga pag-iban han alokasyon ha batakan nga serbisyo ha nasyunal nga badyet. Ngan tungod kay gintatagan gihap hini hin awtoridad an prubinsyal ngan municipal nga gubyrno nga magpatuman hin koleksyon han buhis, diri hirayo nga magpatok hin kadugangan nga buhis ha lokal nga balitang.

Para ha pasista nga paghahadi

Ha pagdelegat han responsabilidad sugad han pankalibsubugan nga serbisyo, masayon nga maipapasa ni Duterte an baratunon ha mga lokal nga liderato agud tahuban an iya kapalpakan ha butnga han pankalibsubugan nga krisis. Usa nga iskema an debolusyon agud palabnawon ngan pahaliguton an pagkulaw han katawhan ha mga isyu, ibirik an ira panu-

nukot ngadto ha mga lokal nga gubyrno imbes nga ha rehimen Duterte, ngan buhagon an ira urusa nga pag-ato.

Ha luyo nga gapil, suhol ni Duterte an debolusyon ha iya lokal nga makinarya ha mga rehion ngan prubinsya para ha iya dugang nga kontrol ngan pagmonopolisa ha poder. Papadakuon hini an nahahakin nga kwarta han mga lokal nga burukrata pinaagi han lokal nga buhis ngan papabuyluhon an gahum han mga *warlord* ngan pulitikal nga dinastiya.

Sukwahi ha ginpapagawas han EO 138 nga maghahatag hin mas dako nga gahum ha sibilyan nga lokal nga gubyrno, lugod, dugang nga maghahatag-katadungan an debolusyon ha naeksister nga paghahadi militar ha kabaryuhan. Tungod ini kay nakabalayan an debolusyon ha kampanya kontra-insurhensiya han rehimen Duterte. Ngatanan nga buaw nga proyekto pankauswagan nga igpatuman kuno ha ngaran han transisyon ngadto ha hul-os nga debolusyon, ha ungod, nakasumpay ha mga nakesister nga programa kasumpay han pasista nga panmuypoy ha kabaryuhan. Kalakip dinhi an Support to Barangay Development Program, Retooled Community Support Program, ngan PAYapa at MASaganang PamayanAn o PAMANA. Ha urhi, diri gihapon hini nasosolbar an gamot han kakurian han masa nga anakbalhas.

Kun ha yana diri naaakos han mga mas kablas nga barangay an pagpondo ha mga proyekto pankauswagan samtang waray pa debolusyon, dugang hira nga makukurian ha panahon nga hul-os na nga gin-implementar an debolusyon.

Ha ultimo, diri an katawhan an magpupulos hini nga ala-pederalismo nga debolusyon, kundi an dagko nga burgesyia kumprador, mga lokal nga naghahadi nga klase, an pasista nga AFP-PNP, ngan an tiraniko nga paghahadi ni Duterte. ■

